

La invenció de Baltasar Porcel

Guillem Frontera, escriptor

Si Baltasar Porcel hagués pretès inserir-se en la tradició literària illenca, sens dubte estaríem ara davant d'una obra radicalment distinta de la que va acabar construint. Les seves primeres obres –*Els condemnats*, teatre, i *Solnegre*, novel·la– ja ens avisen que aquesta inserció no hauria pogut estar exempta de traumes: sobretot la novel·la, on ens conta la fugida d'un petit món que li resulta opressiu.

Allò que determina la singularitat de Baltasar Porcel respecte de la tradició de la literatura illenca és el fet que va haver-se d'inventar ell mateix. El seu entorn no li oferia cap model per via del qual pogués deixar fluir la seva impetuosa vocació d'escriptor. Cert que hi havia un precedent il·lustre, el de Miquel dels Sants Oliver –Miquel Ferrà i Bartomeu Rosselló-Pòrcel serien casos d'una molt diferent naturalesa–, però Porcel havia de ser, primer de tot, novel·lista. La resta de les seves activitats no estaven tan clarament jerarquitzades, si no és per les hores que dedicà a cadascuna. La feina pròpiament dita de Porcel havia de ser la de novel·lista. L'escriptor interessat en totes les coses i en totes les maneres de parlar-ne –periodisme, teatre, televisió, literatura i viatges, etc.–, sens dubte era fill del novel·lista. O, dit d'una altra manera, no ens el podem explicar sense el novel·lista. Miquel dels Sants Oliver, que Porcel estudià i reivindicà des de la seva primera, juvenil heterodòxia, només representava alguns aspectes del tipus d'escriptor que ell volia i hauria de ser.

D'altra banda, el seu entorn cultural, un cop trasplantat a Palma des d'Andratx, era format per persones que, al marge dels seus mèrits literaris, tenien béns de casa i/o percebien unes nòmines que els permetien fer de la literatura una activitat lliure de servituds –o d'estímul– econòmiques. La literatura anterior a Porcel (i a Blai Bonet) era quasi un privilegi exclusiu del clergat i de gent benestant. L'excepció era Camilo José Cela, però el seu cas no era equiparable, per raons de mercat, al model que cercava i no trobaria Porcel

a Mallorca. Les requisitòries de la necessitat l'obligaren a, així com sona, buscar-se la vida a Barcelona, inaugurant una tradició sense la qual no s'explicaria una bona part de la literatura feta posteriorment per altres escriptors mallorquins.

La peremptorietat i les urgències amb què es va produir el nou trasplantament deurien ajudar-nos a explicar l'agrupa posterior de les seves relacions amb el grup d'escriptors mallorquins que l'havien encobert i que, en el cas de Llorenç Villalonga, ocasionà un cert gruix de pàgines dedicades a la destil·lació literària d'aquell jove autor que tant l'havia fascinat –des de *L'àngel rebel* fins a les aparicions de Flo la Vigne en diverses novel·les tardanes.

En qualsevol cas, els anys de Palma són especialment importants en la carrera de Porcel, perquè hi trobaria unes condicions propícies a l'exercici de la seva musculatura literària. Fer els primers passos sota la tutela de Llorenç Villalonga i els escriptors del seu cercle –Jaume Vidal Alcover, Llorenç Moyà, Joan Bonet, Josep Maria Llompart, etc.– fou determinant per a descobrir l'abast de la seva vocació, com també ho va ser la companyonia generacional de Bartomeu Fiol.

Però la vitalitat torrencial del món de Baltasar Porcel no podia discórrer segons els models literaris més a l'abast, que tampoc no trobaria a Barcelona sinó, d'alguna manera, en la figura de Josep Pla, per alguns aspectes de la seva trajectòria vital i professional. Però, d'altra banda, hi havia entre els dos escriptors algunes diferències significatives, una pista de les quals ens ve donada per l'asseveració de l'escriptor empordanès, segons el qual llegir novel·les en haver fet els quaranta anys és propi d'imbècils. Baltasar Porcel, en definitiva, es va haver d'inventar ell mateix per esdevenir allò que volia ser, i sens dubte l'aventura va ser plena de llums encegadores i d'ombres denses, en la millor tradició dels aventurers andritxols en cerca de tresors sigui on sigui que la seva imaginació els ubicava. □